

**KUNSTHISTORISCH DOSSIER
ATELIER IDDI – KARLIJN DE JONG KUNST+PROJECT**

Charles Howard Hodges

Londen, Engeland 23-07-1764 – Amsterdam 24-07-1837

Portret van Dr. Salomon Gottlieb

Olieverf op doek

80,5 x 66 cm.

Gesigneerd: ? ca. 1814-1824 [te dateren a.d.h.v. leeftijd geportretteerde, 40-50 jaar?]

KUNSTENAAR

Charles Howard Hodges

Naamvarianten geregistreerd in database Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis (RKD): Goed, H.S. / Goes, H.G.

Hodges was werkzaam in Londen (1783-1788), Amsterdam (1788-1789, 1796-1814), (1824-1837), Dublin (1790-1793) en Den Haag (1794-1796, 1814-1821).

Was leraar van Frederik Christiaan Bierweiler, William Fleming, Lambertus Johannes Hansen, James Newman Hodges, Cornelis Kruseman, Joachim Jan Oortman, Petrus Antonius Ravelli, Felippo Tozelli, Francesco Tozelli.

Charles Howard Hodges werd bekend als prentkunstenaar, reproductiegraficus, graveur (prentmaker), pastellist, schilder en kunstverzamelaar en –handelaar. Hij was lid van het gezelschap Felix Meritis.

Hij werd in de zomer van 1764 geboren in Londen, Engeland als zoon van miniatuurschilder Charles Howard Hodges.¹ Door zijn vaders beroep raakte hij al vroeg vertrouwd met de Londense artistieke kringen, en dat hij kunstenaar werd is ook niet verwonderlijk. Hij kreeg zijn eerste tekenlessen van zijn vader, die hem adviseerde in de leer te gaan bij graficus, kunstkenner en -handelaar William Humphrey. Op zeventienjarige leeftijd schreef Hodges zich in voor de opleiding tot etser-graveur aan de Royal Academy Schools en hij ontwikkelde zich tot een expert in het graveren van mezzotinten (zwartekunstprenten). Deze techniek, die sinds 1650 bestond, leende zich uitermate goed om schilderijen in prent te reproduceren. Om verschillende grijstonen (half/mezzotonen) te bereiken werd de koperplaat in meer of mindere mate gepolijst. Hierdoor waren vloeiende overgangen mogelijk tussen de verschillende tonen en kregen afdrukken een fluwelige indruk. Hodges werd in het atelier van de beroemde portretschilder Joshua Reynolds verder geschoold als reproductiegraveur en ging rond 1783 aan het werk in de prentbedrijven van John Raphael Smith en John Boydell. Een jaar later bracht hij voor het eerst zelf een prent op de markt: een mezzotint naar een door Reynolds geschilderd portret. Hij nam deel aan de tentoonstelling van de Society of Artists en wilde zich ook gaan bekwamen als kunstkenner, -verzamelaar en -handelaar. In 1797 deed hij zijn eerste aankoop, een grote partij prenten met Bijbelse voorstellingen die hij gebruikte om de techniek van de oude meesters te bestuderen. Later breidde hij zijn collectie uit met schilderijen, tekeningen en aquarellen van zowel oude als eigentijdse kunstenaars.

Hodges trouwde in 1784 met de vijf jaar oudere Margareth Harmar, eveneens uit een artistieke familie afkomstig. Ze kregen een zoon en twee dochters. In 1788 bezocht Hodges de Republiek der Verenigde Nederlanden, waar hij in contact kwam met

¹ Over zijn geboorteplaats bestond lange tijd verwarring. Zie ook de aantekening in de database van het RKD, <https://rkd.nl/explore/artists/38664>. De naam van zijn moeder is onbekend.

welgestelde kunstliefhebbers en de portretschilder Johann Friedrich August Tischbein. De kennismaking met deze Duitse kunstenaar was voor Hodges van cruciaal belang. Hij werkte enige tijd op het Amsterdamse atelier van Tischbein en maakte met pastelkrijt portretten in de naturalistische en flatterende stijl waarmee zijn leermeester zeer geliefd was bij de elite. De combinatie van Tischbeins stijl met zijn eigen luchtige en helder gekleurde Engelse manier van portretteren bleek succesvol. Na een verblijf van twee jaar in Dublin verhuisde Hodges in 1792 met zijn gezin naar de Nederlanden, en vestigde zich in Den Haag.²

Na vijf succesvolle Haagse jaren, waarin Hodges een serie prenten van de stadhouderlijke familie maakte, en ook portretten van leden van het Franse revolutionaire leger en parlamentsvoorzitters, verhuisde hij in 1797 naar Amsterdam. Hij zou gedurende enkele jaren wel een atelier even buiten Den Haag huren om zijn Haagse clientèle te kunnen ontvangen. Hoewel hij op persoonlijk vlak een zware tijd doormaakte – zijn oudste dochtertje Mary overleed in 1802 aan tuberculose – ging het hem zakelijk voor de wind. Hij bracht vele prenten op de markt en had zich ten doel gesteld de Nederlandse prentkunst te verbeteren en te verspreiden. Hij maakte uitzonderlijk grote mezzotinten naar Rembrandts schilderij ‘De scheepsbouwmeester’ en naar ‘Het Haringvrouwtje’ van Gabriel Metsu, beide uit 1803, en een serie mezzotinten naar prenten van barokke Bijbelse schilderijen als de Kruisafname van Rubens. Vooral zijn stofuitdrukking in Hodges’ prenten was ongeëvenaard in Nederland. In ‘1800. Blauwdrukken voor een samenleving’ is te lezen: ‘Toonaangevend op Europees niveau waren op dat moment vooral de Engelse grafische kunstenaars, mede dankzij de ongekeerde graad van perfectie die zij wisten te bereiken met technieken als de mezzotint en de stippelgravure (of aquatint). Tegelijkertijd werd in Nederland druk geklaagd over de populariteit van de Engelse grafiek. De vrees was dat Nederlandse kunstenaars door verzamelaars tekort zouden worden gedaan. Dat nam niet weg dat er volop werd geïmporteerd. Ook Maaskamp had in zijn winkel een uitgebreide sortering Engelse en ook Franse grafiek te koop. In Nederland was er in die tijd eigenlijk maar één kunstenaar die op grafisch gebied kon wedijveren met de Engelsen en dat was Charles Howard Hodges, Engelsman van geboorte, gerenommeerd als portretschilder en graveur. De Nederlandse liefhebbers rekenden Hodges overigens graag tot de vaderlandse kunstenaars.’³

In zijn wens de Noord-Nederlandse kunsten te bevorderen maakte Hodges zich sterk voor de wettelijke bescherming voor prentuitgevers tegen nadrukken. Eind 1808 kreeg de bestaande landelijke wet op de boekhandel een officiële aanvulling, waarin het kopijrecht inzake de graveerkunst was geregeld.

Naast het graveren en pastelleren, begon Hodges rond 1800 ook met schilderen. Hij bewees zijn meesterschap onder andere met de portretten van de vijf leiders van de

² Er wordt ook wel vermoed dat de schilder zware schulden had en Engeland daarom verliet; hij zou zijn geboorteland niet meer betreden.

³ J.J. Kloek, W.W. Mijnhardt, 1800. Blauwdrukken voor een samenleving, Den Haag 2001.

achtereenvolgende Nederlandse politieke systemen: stadhouder Willem V van de Republiek der Verenigde Nederlanden, Raadpensionaris Rutger Jan Schimmelpenninck van de Bataafsche Republiek, Koning Lodewijk Napoleon, keizer Napoleon Bonaparte en koning Willem I der Nederlanden. Daarnaast schilderde hij talloze portretten van Nederlandse edellieden en patriciërs.

Naast zijn lidmaatschap van het Amsterdamse Genootschap 'Felix Meritis' (1797-1799) werd Hodges in 1808 benoemd tot lid het Koninklijk Nederlandsch Instituut van Wetenschappen, Letterkunde en Schoone Kunsten, sectie graveerkunst van de Vierde Klasse, waaraan de bevordering van de beeldende kunst en muziek was toevertrouwd. Hodges bekleedde hier verscheidene malen het voorzitterschap en hield kunstbeschouwingen aan de hand van zijn eigen werk. Als lid van de Vierde Klasse had Hodges ook enkele malen zitting in de commissies voor de zogeheten Tentoonstellingen van Leevende Meesters, die op initiatief van koning Lodewijk vanaf september 1808 in Amsterdam werden georganiseerd en ook na diens vertrek zouden worden voortgezet. Zijn eigen inzendingen op deze jaarlijkse, openbare exposities oogstten veel lof. 'Niemand heeft zoo veel gratie, de gelijkenissen zijn altijd treffend', schreef de kunstcriticus Jeronimo de Vries naar aanleiding van het werk dat Hodges op de tentoonstelling van 1813 liet zien. De Vries was vooral getroffen door het portret van Hodges' 24-jarige dochter Emma Jane (circa 1810): 'hoe dun is alles behandeld! Hoe ongedwongen de houding!'⁴

Hodges bleef in welgestelde kringen en aan het hof – ook na de wisseling van de macht – een gevierd portrettist. De portretten van Hodges werden gewaardeerd door zijn naturalistische, maar flatterende stijl. Hij schilderde zijn figuren zo, dat de toeschouwer wat tegen ze op moet kijken en waardoor ze iets voornaams krijgen. Ook werd hij ingezet als diplomaat: in opdracht van koning Willem I reisde hij in 1815 met een kleine delegatie Nederlanders naar Parijs om de Nederlandse kunstcollecties die door de Fransen in 1795 in beslag waren genomen terug te vorderen. Ondanks het verzet van het Louvre keerde de delegatie met nagenoeg alle schilderijen en prenten naar Den Haag terug.

In het najaar van 1819 overleed Hodges' vrouw, en twee jaar later hun zoon James Newman. Hoewel zijn gezondheid met de jaren achteruit ging, schilderde Hodges juist aan het einde van zijn leven een groot aantal portretten. Vanwege toenemende reumatische klachten aan zijn handen en een verslechterend gezichtsvermogen kwam hieraan rond 1834 een einde. Hij overleed in 1837, één dag na zijn 73ste verjaardag. Na Hodges' overlijden liet zijn dochter Emma Jane een veiling houden van de werken die hij als kunsthandelaar en -verzamelaar bijeen had gebracht. Zij behield het eerdergenoemde jeugdportret dat haar vader van haar schilderde, evenals diens zelfportret van omstreeks 1825-1830: ze liet de werken na aan het Rijksmuseum.

⁴ (Beschouwing van de tentoonstelling der kunstwerken van nog in leven zijnde Hollandsche meesters... (Amsterdam 1813)

KUNSTWERK

Portret van Dr. Gottlieb Salomon

Gottlieb Salomon (Dantzig 26 april 1774 – Leiden 7 augustus 1865) was de oudste zoon van een Israëlitisch koopman te Dantzig. Na zijn medische opleiding maakte hij, alvorens zich in Amerika te willen vestigen, een reis door Holland. Een professor in Leiden vroeg hem de winter daar door te brengen om enkele lezingen over anatomie, fysiologie, pathologie en obstetrie te houden. Dit korte verblijf zou uitlopen op een definitief vestigen in Leiden, waar Salomon een verloskundigenpraktijk opende. In 1804 werd hij benoemd tot Stadsvroedmeester en Lector voor de vroedvrouwen, een functie die hij tot in 1863 bekleedde. In zijn beroep als obstetricator (vroedmeester) maakte Salomon zich zeer verdienstelijk met tal van geschriften, het aangeven van een goede verloskundige tang (1817) die ook nu nog als zeer bruikbaar kan beschouwd worden, en door een verbeterde pelvimeter.

Salomon trouwde in 1802 met J.M. Huygens, met wie hij vier kinderen kreeg. Drie van hen overleden jong. Zijn zoon, Mr. G.A. Salomon Huygens, zou Burgemeester van Katwijk worden. Na het overlijden van zijn vrouw in 1827 trouwde Salomon in 1839 opnieuw met A. Heykoop.

Salomon werd in 1824 door Koning Willem I tot Nederlander verklaard. Salomon had hier niet om gevraagd, maar waardeerde de onderscheiding zeer.⁵

Het portret dat Hodges van Salomon schilderde is 'op steen geteekend' (gelithografeerd) door James Erxleben.⁶ (zie afbeelding Leiden, Gemeentelijke Archiefdienst)

⁵ Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, 1865(1865)– Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde 1803-1900, [p. 157], http://www.dbnl.org/tekst/_jaa002186501_01/_jaa002186501_01_0026.php

⁶ http://www.oudleiden.nl/pdf1/1978_13.pdf

DR. GOTTLIEB SALOMON

Zie ook: 'A.M. Luyendijk-Elshout, Dr. Gottlieb Salomon jubileert. Arts en praktijk in het jaar 1847', http://www.oudleiden.nl/pdf1/1978_13.pdf

RESTAURATIEVERSLAG

Uitgevoerde handelingen

- Achterzijde doek: oppervlaktevuil verwijderen
- Voorzijde doek: verwijderen oppervlaktevuil, vergeeld vernis en overschilderingen
- Tussenvernis aanbrengen
- Retoucheren
- Inlijsting verbeteren

Achterzijde schilderij

Aan de achterzijde van het doek was veel oppervlaktevuil aanwezig, met name tussen het doek en het spieraam.

Het oppervlaktevuil werd verwijderd met een museumstofzuiger met een borstelige opzetmond.

Voorzijde schilderij

Aan de voorzijde van het schilderij was het oppervlak voorzien van enkele storende elementen:

Een mat vernis was door veroudering vergeeld. Op het vernis was een laag oppervlaktevuil aanwezig, wat het werk een grauw uiterlijk gaf. Het vuil en vergeeld vernis verstoorden het lezen van de kleur, dieptewerking en het contrast van de voorstelling. Een andere opvallende verstoring was een bruine overschildering die was aangebracht op het incarnaat (een deel van het gezicht en de handen van de geportretteerde). Deze was lokaal aangebracht en op enkele plekken volgde deze het craquelépatroon van de verflaag.

Het oppervlaktevuil, vernis en overschilderingen zijn van het schilderij verwijderd met een in oplosmiddel bevochtigd wattenstaafje. Onder de overschilderingen van het incarnaat bleek de verflaag in perfecte conditie. Echter kwamen in de rechter bovenhoek onder de overschilderingen oude schadebeelden tevoorschijn: een oude scheur met vullingen en eerder aangetaste verf door een onbekend oplosmiddel. Deze schades dienden te worden geretoucheerd.

Allereerst werd na de vernisafname het verfoppervlak voorzien van een stabiel vernis (*materiaal*). Deze verzadigt de verflaag, zodat er een goede basis werd gecreëerd voor het retoucheren.

De schades die onder de overschilderingen tevoorschijn zijn gekomen zijn op kleur gebracht met losse pigmenten gebonden in een stabiele restauratiehars (*materiaal*).

De restauratie heeft het uiterlijk van het schilderij aanzienlijk verbeterd. De oorspronkelijke voorstelling met zijn diepe kleuren, scherp contrast en mooie dieptewerking kwamen weer volledig tot zijn recht.

Lijst

In de sponning van de lijst is een museumvilt aangebracht om mechanische schade aan de beeldzijde van het schilderij bij eventueel schuiven te voorkomen.

Een achterkantbescherming, (*materiaal*) is geplaatst aan de achterzijde van het doek. Deze voorkomt toekomstige vervuiling en werking van het doek onder invloed van schommelingen in de relatieve luchtvochtigheid (laatstgenoemde kan spanning veroorzaken tussen doek en verf, waardoor barstvorming kan plaatsvinden).

FOTO'S
Overzicht

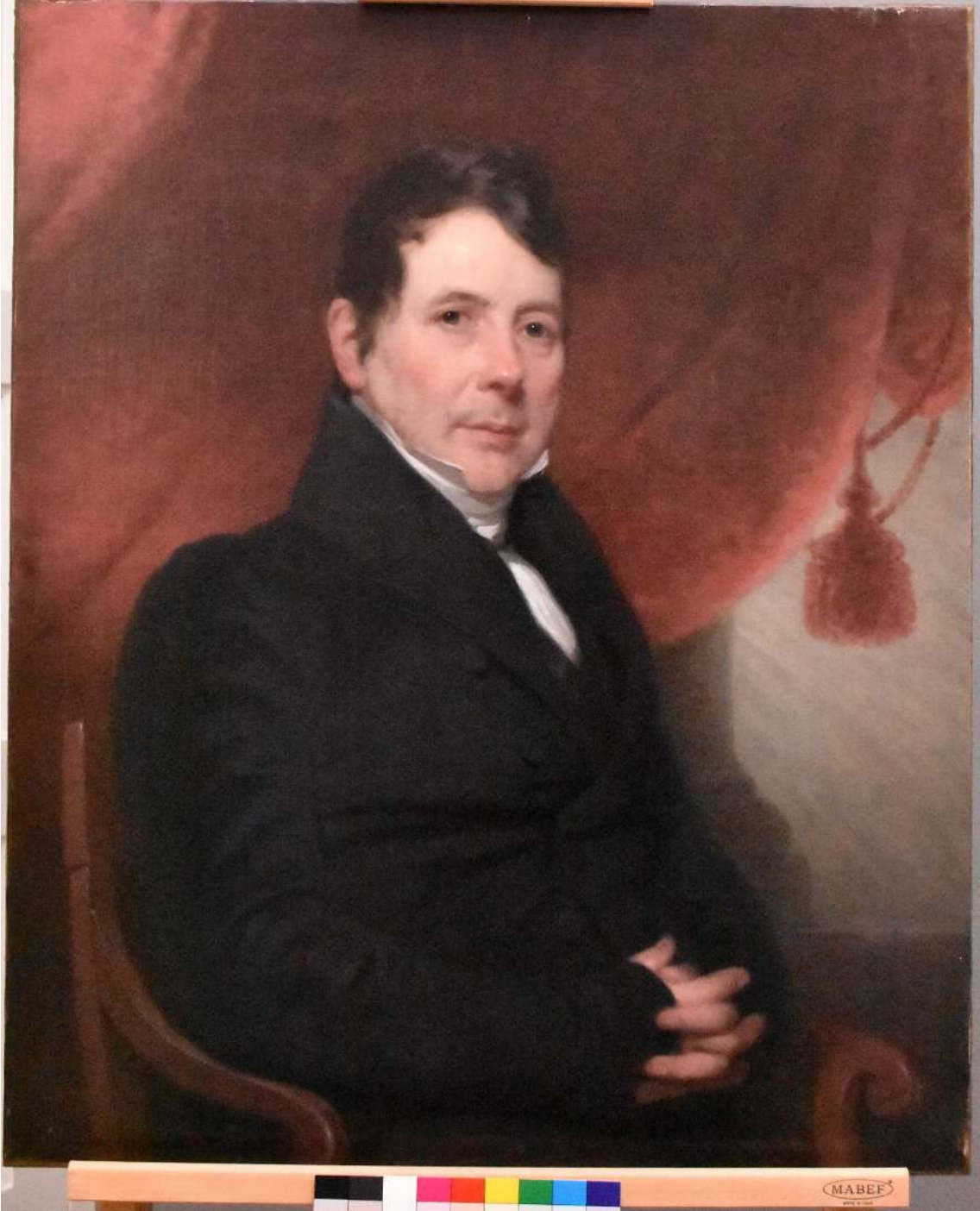
Voor behandeling - voorzijde

Tijdens behandeling - na vernis- en overschildering afname, na vernissen

Na behandeling

MEER LEZEN?

Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis (RKD, Den Haag)

Permalink <https://rkd.nl/explore/artists/38664>

RKD Images : 510 treffers als kunstenaar
7 treffers als provenance

RKD Library: 6 treffers als onderwerp
2 treffers als illustrator

RKD Excerpts: 75 treffers als kunstenaar

Beelddocumentatie: BD/RKD/0188 - ONT/Portretten en koppen
BD/RKD/0276 - ONT/Grafiek
BD/RKD/0280 - ONT/Originele grafiek (op inventor)
BD/RKD/0662 - ONS/Portretten 2
BD/RKD/0676 - ONS/Originele grafiek (op inventor)
BD/RKD/0800 - ONS/Voorordening schilderkunst
BD/RKD/IB
BD/RKD/Witt-microfiches

PDO/Buitenlandse kunstenaars

Witt-microfiches op: English school

Project Marques de Collections (F. Lugt)

Gerson Digital : Verenigd Koninkrijk (Ausbreitung)

Externe links Lugt (Marques de Collections) no. L.552

Van Eynden/Van der Willigen 1816-1840.

C.H. Hodges, Geheime memorie nopens den tegenwoordigen staat der Kunsten in dit Rijk, 1829. Ms Koninklijk Huisarchief, Den Haag.

Cat.veiling Nalatenschap C.H.Hodges, Amsterdam (Huis met de Hoofden) 1838-02-27.

Verslag van de twaalfde openbare vergadering der Vierde Klasse van het Koninklijk-Nederlandsche Instituut van wetenschappen, letterkunde en Schoone Kunsten ... (Amsterdam 1838), p. 55-56.

Immerzeel 1842-1843.

Thieme/Becker 1907-1950, vol. 17 (1924), p. 170-172.

Bernard Houthakker, 'Charles Howard Hodges, een Engelsch kunstenaar in Nederland, 1788-1837', in: Maandblad voor Beeldende Kunsten 3 (1926) 325-337.

Waller 1938/1974, p. 142.

Witt Checklist 1978.

Scheen 1981, p. 217 (als: Hodges, Charles Howard;*).

G.H. Marius, De Hollandsche schilderkunst in de negentiende eeuw, 's-Gravenhage 1920, p. 5-7, 20.

J. de Loos-Haaxman, De Landsverzameling schilderijen in Batavia.

Landvoogdportretten en compagnieschilders, Leiden 1941, p. 122, 127-128.

A. Staring, *Kunsthistorische verkenningen* dl. 3, 's-Gravenhage 1948, p. 97 en passim.

A.C.A.W. van der Feltz, *Charles Howard Hodges 1764-1837*, Assen 1982.

E. Bergvelt, 'Nationale, levende en 19de-eeuwse meesters Rijksmuseum en eigentijdse kunst (1800-1848)', *Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek* 35 (1984), p. 102 en passim.

D. Desjardijn, *Grafiek in Nederland, de 19e eeuw*, Amsterdam 1985, p. 6, 11.

Annemieke Hoogenboom, 'De rijksoverheid en de moderne beeldende kunst in Nederland, 1795-1848', in: *Kunst en beleid in Nederland I* (1985) 13-79.

Cat.tent. *Op zoek naar de Gouden eeuw. Nederlandse schilderkunst 1800-1850*, Den Haag (R.B.K), Haarlem (Frans Halsmuseum) 1986, cat.nr. 16, p. 100.

Cat.tent. *Poëzie der werkelijkheid. Nederlandse schilders van de negentiende eeuw*, Amsterdam (Rijksmuseum) 2000, cat.nr. 13.

J. Reynaerts, 'Het karakter onzer Hollandsche school'. *De Koninklijke Akademie van Beeldende Kunsten te Amsterdam 1817-1870*, Leiden 2001, p. 29 en passim.

A.D. Renting, E.L. Lipke-Deetman e.a., *Jan Adam Kruseman 1804-1862: daar waait een geur van liefde en zegen van 's kunstenaars edel doek u tegen*, Apeldoorn 2002, p. 11 en passim.

R. de Leeuw e.a., *Meesters van de Romantiek. Nederlandse kunstenaars 1800-1850*, Rotterdam/Zwolle 2005, p. 16 en passim.

J. Schaeps (red.), *Rembrandt in prent gebracht*, Leiden 2006, p. 42-43.

Cat. *Painting in Haarlem 1500-1850. The collection of the Frans Hals Museum*, Gent/Haarlem 2006, p. 519 en passim.

E. Koolhaas-Grosfeld, 'Evert Maaskamp (1769-1834), koninklijk prenthandelaar van Lodewijk Napoleon', *De Boekenwereld* 23 (2007), p. 261-275.

E. Koolhaas-Grosfeld, *De ontdekking van de Nederlander in boeken en prenten rond 1800* (Zutphen 2010) vnl. 43-67 en 275-279.

Archivalia:

Koninklijk Huisarchief te 's-Gravenhage, C.H. Hodges, *Geheime memorie nopens den tegenwoordigen staat der Kunsten in dit Rijk* (1829) [manuscript].

Atelier Iddi

Zuhura Iddi | 06-19225735 | Perziklaan 74 | 2564 TX Den Haag |
atelieriddi@gmail.com | www.atelieriddi.com

Karlijn de Jong Kunst + Project

Karlijn de Jong | 06-44944338 | Dahliastraat 1 | 3442 BM Woerden |
karlijn@dejongkunst.nl | www.dejongkunst.nl